

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Гуманітарно-педагогічний факультет

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри журналістики
та мовної комунікації
_____ проф. Світлана ХАРЧЕНКО
«__» _____ 2026 р.

ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ БАКАЛАВРА
на тему
**«ДРУКОВАНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖУРНАЛ У ЦИФРОВОМУ СВІТІ:
ТЕРИТОРІЯ ПАМ'ЯТІ (серія відеосюжетів)»**
Спеціальність 061 Журналістика

Гарант освітньої програми
доктор філологічних наук, професор

Світлана ХАРЧЕНКО

Керівник дипломного проєкту бакалавра
кандидат філологічних наук, доцент

Наталія АДАМЧУК

Виконала

Олександра ОЖЕРЕЛЬЄВА

КИЇВ – 2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри журналістики
та мовної комунікації

_____ Світлана ХАРЧЕНКО
«___» _____ 2026 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломного проєкту бакалавра студентові

Ожерельєвій Олександрі Андріївні

Спеціальність 061 Журналістика

Тема дипломного проєкту бакалавра: «Друкований літературний журнал у цифровому світі : територія пам'яті» (серія відеосюжетів)

затверджено наказом ректора НУБіП України від 05.11.2025 р. № 2682 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 01.06.2026

Вихідні дані до дипломного проєкту бакалавра: джерельна база дослідження охоплює українські та зарубіжні літературні журнали ХХ–ХХІ століть (зокрема «Всесвіт», «Дзвін», «Сучасність», «Літературно-науковий вісник», The Paris Review, Granta, Poetry), наукові публікації з теорії журналістики, медіакомунікацій, культурної пам'яті та цифровізації (Я. Ассман, А. Ассман, П. Нора, М. Женченко, Г. Дзюбенко та ін.), а також матеріали Музею книги та друкарства України.

Перелік питань, які потрібно розробити: розглянути літературний журнал як культурний та історичний феномен; проаналізувати трансформацію функцій друкованих видань під впливом цифровізації; з'ясувати сутність понять «культурна пам'ять» і «територія пам'яті» в медійному контексті; здійснити історичний огляд знакових українських та світових літературних журналів. Узагальнити концептуальні засади розуміння друкованого журналу як простору збереження культурної пам'яті; розробити концепцію візуального стилю та стратегію просування інформаційного продукту.

Дата видачі завдання «01» жовтня 2025 р.

Керівник дипломного проєкту бакалавра
кандидат філологічних наук, доцент

Наталія АДАМЧУК

Завдання прийняла до виконання

Олександра ОЖЕРЕЛЬЄВА

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДРУКОВАНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ЖУРНАЛУ В ЦИФРОВУ ЕПОХ.....	8
1.1. Літературний журнал як культурний та історичний феномен.....	8
1.2. Трансформація функцій друкованих видань під впливом цифровізації.....	11
1.3. Поняття культурної пам'яті та «території пам'яті» в медійному контексті.....	14
Висновки до розділу 1	17
РОЗДІЛ 2. ДРУКОВАНІ ЛІТЕРАТУРНІ ЖУРНАЛИ ЯК НОСІЇ КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ В ЦИФРОВОМУ СВІТІ.....	19
2.1. Культові літературні журнали України та світу: історичний огляді значення.....	19
2.2. Літературний журнал «Дзвін» у сучасному медіапросторі.....	24
2.3. Друкований літературний журнал як «територія пам'яті» концептуальний аналіз.....	28
Висновки до розділу 2.....	31
РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ АВТОРСЬКОГО ВІДЕОПРОЄКТУ	32
3.1. Концепція та ідея авторського відеопроєкту.....	32
3.2. Сценарій та структура відеоматеріалу.....	33
3.3. Технічна реалізація відеопроєкту.....	34
Висновки до розділу 3.....	34
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 41 сторінка, 35 джерел.

Об'єктом дослідження є друковані літературні журнали як явище культурного та медійного життя. Предметом дослідження є функціонування друкованого літературного журналу в умовах цифрового середовища та його роль як носія культурної пам'яті.

Метою роботи є комплексний аналіз функціонування друкованого літературного журналу в цифровому світі та обґрунтування його ролі як «території пам'яті» у сучасному культурному просторі.

Назва інформаційного продукту -«Друкований літературний журнал у цифровому світі : територія пам'яті» (серія відеосюжетів).

Основна ідея проєкту полягає в обґрунтуванні того, що друкований літературний журнал у цифрову епоху не втрачає своєї культурної значущості, а трансформується в «територію пам'яті» — матеріальний, стабільний та автентичний простір збереження, трансляції й переосмислення літературних, історичних та національних наративів. На противагу фрагментованому й ефемерному цифровому середовищу, друковане слово постає як якір культурної ідентичності, що забезпечує міжпоколіннєвий діалог, архівування культурного досвіду та протидію забуттю.

Технічні характеристики: проєкт реалізовано у форматі відеонарису (серії відеосюжетів у жанрі естетичної документалістики), що містить авторське дослідження друкованих літературних журналів. У роботі використано мобільну зйомку, аудіомонтаж, озвучку, фоновий музичний супровід, keyframe-анімацію та зміну швидкості відтворення. Проаналізовано особливості функціонування друкованих видань як «територій пам'яті» у сучасному медіапросторі.

Ключові слова: друкований літературний журнал, цифровізація, культурна пам'ять, територія пам'яті, медіатрансформація.

ВСТУП

Початок ХХІ століття характеризується стрімкою цифровізацією медіапростору, що суттєво змінила способи створення, поширення та сприйняття текстів. Соціальні мережі, онлайн-платформи та мультимедійні формати змінили комунікацію між автором і читачем, поставивши під сумнів роль традиційного друкованого журналу, який часто сприймається як архаїчний формат. Проте літературний журнал зберігає унікальну функцію культурного посередника та інституції пам'яті. Історично такі видання формували інтелектуальні спільноти, відкривали нові імена, слугували майданчиком для літературних дискусій і фіксували культурні процеси своєї доби. Українські журнали ХІХ–ХХ століть, зокрема Літературно-науковий вісник, Вісник, Дзвін, виконували не лише роль майданчиків для художніх текстів, а й осередків національної ідентичності, у світовому контексті подібну функцію мали The New Yorker, Granta, Les Temps Modernes.

Актуальність теми. У сучасному цифровому середовищі друкований журнал набуває нового значення як «територія пам'яті», простір фіксації культурного досвіду, архівного збереження тексту та спадкоємності традицій. Матеріальність друку, його стабільність і архівність протистоять мінливості цифрового контенту, створюючи альтернативну модель існування тексту. Таким чином, актуальність теми полягає у потребі осмислення ролі друкованого літературного журналу в цифрову епоху, визначенні його функцій як носія культурної пам'яті та окресленні перспектив розвитку у сучасному медіапросторі.

Метою роботи є комплексний аналіз функціонування друкованого літературного журналу в цифровому світі та обґрунтування його ролі як «території пам'яті» у сучасному культурному просторі.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

— розглянути літературний журнал як культурний та історичний феномен;

- проаналізувати трансформацію функцій друкованих видань під впливом цифровізації;
- з'ясувати сутність понять «культурна пам'ять» і «територія пам'яті» в медійному контексті;
- здійснити історичний огляд знакових українських та світових літературних журналів.
- узагальнити концептуальні засади розуміння друкованого журналу як простору збереження культурної пам'яті.
- розробити концепцію візуального стилю та стратегію просування інформаційного продукту (відеопроєкту).

Об'єктом дослідження є друковані літературні журнали як явище культурного та медійного життя.

Предмет дослідження – функціонування друкованого літературного журналу в умовах цифрового середовища та його роль як носія й репрезентанта культурної пам'яті.

Методи дослідження зумовлені метою та завданнями роботи і включають комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: історико-типологічний метод – для аналізу становлення та розвитку літературних журналів; порівняльний метод – для зіставлення українського та світового досвіду; структурно-функціональний аналіз – для визначення трансформації функцій журналу в цифрову епоху; культурологічний підхід – для осмислення журналу як феномену культурної пам'яті; елементи медіааналізу – для дослідження взаємодії друкованого формату з цифровими платформами.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів у наукових дослідженнях із журналістикознавства та медіакультури, у викладанні дисциплін з історії та теорії журналістики, під час розробки редакційних стратегій літературних видань щодо поєднання друкованого й цифрового форматів, а також у формуванні концепцій збереження культурної пам'яті в сучасному медійному просторі.

Апробація дослідження. Результати дослідження апробовано на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців «Сучасні тенденції в медіагалузі» (4 квітня 2025 року, м. Київ) у доповіді «Жанровий контент літературно-художніх журналів України», V Міжнародній науково-практичній конференції «Образи сучасності в гуманітарному знанні» 24 жовтня 2025 року, м. Київ) у доповіді «Друкована пам'ять: роль літературно-художніх журналів у збереженні національної ідентичності», III Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців «Світ у медіа, медіа у світі: тенденції і перспективи» (06 листопада 2025 року, м. Київ) у доповіді «Вплив традиційних медіа на формування суспільних цінностей: історичний зріз», V Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих науковців «Сучасні тенденції в медіагалузі» (21 квітня 2026 року, м. Київ) у доповіді «Поняття «територія пам'яті» в медійному контексті».

Структура роботи. Дипломний проєкт складається зі вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи – 41 с.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДРУКОВАНОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ЖУРНАЛУ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

1.1. Літературний журнал як культурний та історичний феномен

У сучасному цифровому середовищі, де домінують онлайн-платформи та швидкоплинні інформаційні формати, постає потреба переосмислення традиційних періодичних видань не лише як засобів масової комунікації, а як носіїв культурної пам'яті.

Для розуміння специфіки літературного журналу важливо насамперед окреслити загальне поняття «журнал», визначити його типологічні ознаки та функції, а також простежити еволюцію цього формату в історичному контексті.

У науковій літературі журнал визначається як різновид періодичного видання, що має усталену структуру та систематичність виходу. Згідно з довідником зі стандартів у поліграфії, журнал – це «періодичне журнальне видання, яке виходить під постійною назвою, має постійні рубрики, містить статті, реферати, інші матеріали з різних громадсько-політичних, наукових, виробничих та інших питань, літературно-художні твори, ілюстрації, фотографії» [7, с. 29].

Тобто ключовими ознаками журналу є періодичність, сталість назви, рубрикована структура та жанрова різноманітність матеріалів. Це відрізняє його від інших видів друкованих медіа, зокрема газети, що орієнтована передусім на оперативну інформацію.

У дослідженнях типології періодики наголошується, що журнали зазвичай мають ширшу тематику й часто є ілюстрованими виданнями, що розширює їхні комунікативні можливості [21, с. 146]. Така особливість підкреслює їхню аналітичну та культуротворчу функцію, адже журнал передбачає не лише інформування, а й осмислення подій, тенденцій і явищ.

Літературний журнал постає як окремий тип періодичного видання, зосереджений на художньому слові. У сучасному англомовному визначенні зазначено, що *literary magazines* – це періодичні видання, які фокусуються на літературі, публікуючи оригінальні твори прози, поезії, есеїстику та літературну критику [28].

На відміну від загальноінформаційного чи наукового журналу, літературний має виразну естетичну домінанту. Його головним змістом є художні тексти, що відображають індивідуальний авторський стиль і культурний контекст. Водночас літературний журнал виконує функцію відкриття нових імен, підтримки літературного процесу та формування читацької спільноти.

У сучасному українському контексті літературні журнали розглядаються як важливий інструмент популяризації національної культури. Вони надають авторам можливість публікувати твори мовою оригіналу, демонструючи багатство й красу української мови, сприяючи розвитку мовної культури та збереженню літературної традиції [14, с. 80].

Структурно літературний журнал є багаторівневою системою, що поєднує художній, критичний та інформаційний блоки. Художній сегмент охоплює прозу, поезію, драматургію, переклади; критичний – рецензії, літературознавчі студії, есеї, полемічні матеріали; інформаційний – хроніку культурних подій, огляди, повідомлення про літературне життя. Така структура забезпечує цілісність літературного процесу: від публікації твору до його інтерпретації та включення в ширший інтелектуальний контекст [5].

Літературний журнал зазвичай має камерний характер, обмежений наклад і орієнтацію на підготовлену читацьку аудиторію. Відсутність масової комерційної спрямованості сприяє збереженню концептуальної єдності та редакційної автономії.

Функціонально літературний журнал реалізує низку взаємопов'язаних завдань. Пізнавальна функція полягає в ознайомленні читачів із новими творами та літературними тенденціями. Комунікативна функція забезпечує діалог між

авторами, критиками та аудиторією. Естетична функція сприяє формуванню художнього смаку та розвитку чуттєвого сприйняття тексту. Світоглядна функція пов'язана з впливом на становлення культурної ідентичності та системи цінностей [5; 15].

Показовим прикладом синтезу літературної й наукової складових є Літературно-науковий вісник, який поєднував художні тексти з науковими розвідками, критикою та публіцистикою, формуючи інтелектуальний простір модерної української культури.

У культурологічному вимірі літературний журнал виступає середовищем творення та трансляції цінностей. Він формує своєрідну «літературну екосистему», у межах якої взаємодіють автори різних поколінь і напрямів, а також відбувається архівування естетичних пошуків епохи [15; 18]. Поєднання тексту й графічного оформлення створює синтетичний досвід сприйняття, що сприяє розвитку модерної чуттєвості та готує до нових форм художнього мислення.

В українському контексті літературні журнали відігравали важливу роль у консолідації інтелектуальної еліти та утвердженні культурної самобутності. Поряд із Літературно-науковий вісник значний вплив мала Сучасність, що стала майданчиком для формування модерного літературного дискурсу та інтеграції української культури в європейський простір [15].

Некомерційність більшості літературних журналів історично забезпечувала їхню авангардність. Так звані «малі журнали» часто відкривали нові напрями та підтримували авторів, які згодом ставали класиками. Зокрема, американський журнал Poetry став осередком модерністських пошуків ХХ століття, сприяючи утвердженню новаторських поетичних течій [35].

Тобто літературний журнал постає як культурна інституція, що не лише відображає літературний процес, а й активно його формує, зберігаючи та транслуючи художні сенси.

Історично літературні журнали беруть початок у Європі XVIII століття з моральних тижневиків (*moralischen Wochenschriften*), які поєднували просвітницьку критику та літературні тексти [10]. Одним із ранніх прикладів є англійський журнал *The Gentleman's Journal*, що заклав підвалини літературної періодики [29].

У подальшому журнали стали платформою для романтичних, а згодом модерністських експериментів. У XX столітті вони відігравали ключову роль у становленні нових художніх напрямів, формуючи альтернативні простори творчості поза межами масової культури.

В Україні особливого розквіту літературна періодика набула в період 1917–1920 років, коли виникла значна кількість видань, зокрема *Книгарь* та *Україна*, що об'єднували інтелігенцію та сприяли формуванню національної свідомості [15].

Протягом XX століття літературний журнал еволюціонував від елітарного інтелектуального видання до ширшого носія культурної пам'яті, здатного інтегрувати національний літературний процес у світовий контекст. У цифрову добу він продовжує виконувати цю місію, адаптуючись до нових технологічних умов, але зберігаючи історичну тяглість і культурну значущість [20].

Отже, літературний журнал є важливим культурним та історичним феноменом, що поєднує художню творчість, критику й суспільну думку в межах періодичного видання. Його структура та функції забезпечують розвиток літературного процесу, формування естетичних орієнтирів і національної ідентичності. Історичний досвід, зокрема діяльність *Літературно-науковий вісник*, підтверджує роль літературного журналу як інституції культурної пам'яті та простору збереження літературної традиції.

1.2. Трансформація функцій друкованих видань під впливом цифровізації

Цифровізація стала одним із визначальних чинників розвитку сучасного медіапростору, радикально трансформувавши функції традиційних друкованих видань. Якщо раніше друкований журнал або газета виступали передусім статичним носієм інформації, що функціонував у межах локального ринку та обмеженого тиражу, то сьогодні вони інтегруються в глобальну цифрову екосистему, набуваючи рис динамічної, інтерактивної платформи [8; 11].

Ця трансформація охоплює кілька ключових аспектів: перехід до цифрових форматів, зміну структури аудиторії, посилення конкуренції з онлайн-медіа та формування гібридних моделей, що поєднують друк і цифрові технології.

Одним із найпомітніших проявів цифровізації є поява та поширення цифрових платформ, які частково або повністю замінили традиційний друкований формат. Сервіси на кшталт Amazon Kindle, Google Books, а в українському середовищі – Yakaboo та Chytomo, забезпечують доступ до електронних версій видань у форматах ePub, PDF або інтерактивних додатків [8; 11].

Цифрові формати дозволяють інтегрувати мультимедійні елементи – аудіо, відео, гіперпосилання, інтерактивну графіку, – що трансформує процес читання з лінійного на багатовимірний. Для наукових журналів поширюється модель open access, яка забезпечує вільний доступ до публікацій і підвищує їхню цитованість [24].

В українському контексті розвиток цифрових сервісів стимулював появу платформ самвидаву та альтернативних способів монетизації контенту, зокрема через електронні продажі й підписні моделі [8]. У результаті друковане видання перестає бути єдиною формою існування тексту, поступаючись місцем цифровим копіям і «атомізованому» контенту, що поширюється окремими фрагментами.

Цифрова трансформація істотно вплинула на структуру аудиторії. Молодші покоління (18–35 років) дедалі частіше віддають перевагу коротким, мобільним

форматам у соціальних мережах і платформах швидкого споживання інформації, що спричинило скорочення передплати на друковані видання в багатьох країнах на 20–50% за останнє десятиліття [31].

Водночас цифровізація розширила географію читачів, відкривши доступ до видань для аудиторій із регіонів, де раніше існували логістичні бар'єри. Персоналізовані алгоритми рекомендацій підвищують рівень залученості, формуючи клієнтоорієнтовані моделі комунікації [11].

У науковому середовищі електронні репозиторії та цифрові архіви сприяли зростанню аудиторії спеціалізованих журналів, однак водночас посилили фрагментацію читацьких спільнот на вузькі нішеві групи. Читач поступово трансформується з пасивного споживача в «просюмера» – активного учасника створення й поширення контенту через коментарі, рецензії, соціальні взаємодії [31].

Суттєвим викликом для друкованих видань стала конкуренція з онлайн-медіа – блоговими платформами, агрегаторами контенту, соціальними мережами. Такі сервіси, як Medium чи Substack, пропонують авторам можливість швидкого й безпосереднього доступу до аудиторії без традиційних редакційних бар'єрів [26].

Алгоритмічна видимість, безкоштовний доступ і миттєвість публікації створюють умови, за яких друковані журнали змушені переглядати власні моделі монетизації – впроваджувати paywall, freemium або комбіновану підписку [8].

У літературній сфері конкуренція посилюється завдяки подкастам, відеоканалам і блогам, що пропонують альтернативні форми презентації тексту. Це спонукає традиційні видання до кросмедійних стратегій, активної присутності в соціальних мережах та використання цифрових інструментів для просування.

У відповідь на виклики цифровізації формується гібридна модель функціонування, що поєднує престиж і матеріальність друку з інтерактивністю цифрового середовища. Прикладом є використання QR-кодів у друкованих

виданнях, доповненої реальності (AR) або онлайн-додатків із розширеним контентом [25].

Міжнародні видавничі корпорації, активно впроваджують трансмедійні стратегії, поєднуючи книгу, вебресурс, аудіоформат і візуальні матеріали в єдину комунікаційну систему [25]. В українському контексті подібні підходи використовують видавництва, серед яких А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, інтегруючи друковану продукцію з цифровими каналами просування [8].

Перспективи розвитку пов'язані з подальшою конвергенцією медіа, впровадженням Web3-технологій, цифрових сертифікатів автентичності та інтерактивних «живих» документів. Водночас актуальними залишаються проблеми цифрової спадщини, довготривалого збереження контенту та етичних аспектів використання штучного інтелекту [25].

Отже, цифровізація змінила функціональну модель друкованих видань: від замкненого матеріального формату до відкритої багатоплатформної системи. Трансформація охоплює способи поширення, монетизації, взаємодії з аудиторією та структуру самого контенту. Водночас друк не зникає, а інтегрується в нову екосистему як елемент гібридної комунікації, зберігаючи символічний статус, матеріальність і культурну вагу в умовах цифрового суспільства.

1.3. Поняття культурної пам'яті та «території пам'яті» в медійному контексті

Культурна пам'ять у гуманітарних науках визначається як сукупність символічних форм, ритуалів і медіапрактик, завдяки яким суспільства зберігають, транслують та осмислюють своє минуле, формуючи колективну ідентичність.

В. Гриневич зазначає, що пам'ять «сама по собі множинна, у суспільстві існує безліч її проявів, які конфліктують між собою: еліти й певні соціальні групи борються за пам'ять, за вплив на суспільство» [4, с. 19]. За його спостереженням,

різні соціальні групи та еліти активно борються за контроль над пам'яттю та вплив на суспільну свідомість [4]. Тобто пам'ять не є однорідним чи нейтральним феноменом, вона завжди пов'язана із владними та соціально-політичними процесами.

За визначенням Я. Ассмана, культурна пам'ять – це система збереження, передачі та оновлення образів минулого, які забезпечують історичну тяглість спільноти [23, с. 37]. Вона дозволяє суспільству підтримувати колективну ідентичність, формуючи стабільну спільнотну пам'ять через матеріальні та символічні носії. А. Ассман підкреслює, що культурна пам'ять може бути вибірковою: певні події або постаті піддаються забуттю, тоді як інші символічно переосмислюються і набувають нового значення відповідно до потреб суспільства [1, с. 64]. Такий підхід демонструє, що культурна пам'ять завжди конструюється, адаптується до часу та контексту і активно формує соціальні та культурні наративи.

Культурна пам'ять відрізняється від індивідуальної або комунікативної пам'яті тим, що вона створює колективні конструкції минулого, закріплені у текстах, зображеннях, фільмах і цифрових архівах, які функціонують як своєрідні «мнемотехніки» для підтримки ідентичності. У медійному контексті вона набуває динаміки через процес медіатизації, коли телебачення, інтернет і соціальні мережі перетворюють історичні травми, такі як Голокост чи Голодомор, на загальнодоступні символи, повторювані та актуалізовані для нових поколінь [13]. Таким чином, медіа виступають не лише каналом передачі, а й активним модератором пам'яті, формуючи її наративи, символіку та значення у сучасному суспільстві.

Поняття «території пам'яті» (*lieux de mémoire*), запроваджене П'єром Норою та розвинене А. Ассманом, дозволяє розглянути культурну пам'ять як просторово сконструйовану та медіатизовану категорію. Ці території включають фізичні пам'ятники, музеї, меморіальні простори, а також віртуальні локації, такі як онлайн-архіви чи спеціалізовані платформи. У цифрову еру «території пам'яті» стають інтерактивними: вони дозволяють користувачам

персоналізувати сприйняття минулого, обираючи маршрути в онлайн-архівах або взаємодіючи з мультимедійними елементами меморіалів [16].

Медіа трансформують культурну пам'ять із елітарного, обмеженого середовища у масову та демократичну систему. Соціальні мережі, такі як TikTok чи YouTube, дозволяють фрагментувати історичні наративи на короткі формати, меми або відео shorts, що спрощує сприйняття, але водночас розширює доступ до пам'яті для глобальної аудиторії. Лайвстріми, VR-екскурсії та інтерактивні реконструкції історичних місць, як-от Бабин Яр, демонструють нові способи ритуалізації та збереження пам'яті, де цифрові технології виступають каталізаторами для формування колективного спогаду [8; 13].

Функції культурної пам'яті у медійному середовищі різноманітні. Вона формує ідентифікаційні наративи, об'єднуючи спільноти через відчуття «ми», виконує етичну роль, протидіючи забуттю історичних травм, та має прогностичну функцію, допомагаючи моделювати майбутнє на основі уроків минулого. Медіа підсилюють ці функції, роблячи пам'ять доступною для різних поколінь та соціальних груп, а також створюючи нові формати взаємодії зі спогадами [27].

Перспективи розвитку культурної пам'яті в медійному контексті сьогодні тісно пов'язані з впровадженням гібридних форматів, які поєднують традиційні медіа з цифровими технологіями. Серед таких підходів особливої уваги заслуговують AI-генеровані реконструкції історичних подій, інтерактивні VR-екскурсії та мультимедійні онлайн-платформи, що дозволяють створювати комплексний, багатошаровий та персоналізований досвід для користувачів. Ці технології надають можливість не лише візуалізувати минуле, а й взаємодіяти з ним, будуючи індивідуальні маршрути сприйняття та активізуючи процеси навчання та комеморації [34].

Водночас використання таких форматів створює нові виклики. По-перше, виникає необхідність у строгій перевірці достовірності джерел та фактів, оскільки AI може некоректно відтворювати історичні події або створювати спотворені реконструкції. По-друге, цифрові технології підвищують ризик

маніпуляцій пам'яттю та історичними наративами, а також можуть призводити до фрагментації колективної пам'яті, коли користувачі отримують лише обмежені або алгоритмічно відфільтровані версії подій. По-третє, інтеграція таких технологій ставить етичні питання щодо права на спогад, персональних даних і культурної автентичності.

В українському контексті впровадження цифрових територій пам'яті особливо актуальне для деколонізації історичних наративів та популяризації національної культурної спадщини. Використання VR-екскурсій, інтерактивних музеїв і онлайн-архівів дозволяє створювати простори, де історична тяглість та колективна ідентичність підтримуються на новому технологічному рівні. Завдяки цьому цифрові території пам'яті стають не лише інструментом освіти та досліджень, а й засобом активної комеморації, який дозволяє залучати різні покоління до взаємодії з історією та культурою, забезпечуючи збереження наративів у динамічному медійному середовищі [8; 11].

Отже, культурна пам'ять і «території пам'яті» у медійному контексті виступають динамічними та інтерактивними структурами, що об'єднують традиційні засоби фіксації спогадів із цифровими технологіями, забезпечуючи збереження, трансляцію та переосмислення історії в сучасному суспільстві. Вони демонструють, як колективні наративи минулого адаптуються до нових медіаекосистем, зберігаючи символічну вагу та функціональність пам'яті у глобалізованому цифровому світі.

Висновки до розділу 1

У розділі 1 досліджено теоретичні основи функціонування друкованого літературного журналу в умовах цифрової епохи. Встановлено, що літературний журнал виступає важливим культурним та історичним феноменом, який формує колективну ідентичність, консолідує літературну спільноту та зберігає традиції

минулого. Він поєднує художні, критичні та інформаційні блоки, виконуючи пізнавальну, комунікативну, естетичну та світоглядну функції.

Разом з тим цифровізація радикально трансформувала функції друкованих видань, переводячи їх від статичних носіїв інформації до інтерактивних та динамічних платформ. Зміни торкнулися форм поширення контенту, моделей взаємодії з аудиторією, конкуренції з онлайн-медіа та появи гібридних форматів, які поєднують друк і цифрові технології, що дозволяє журналам залишатися актуальними в сучасному медійному просторі.

Також розглянуто поняття культурної пам'яті та «територій пам'яті», які демонструють, що журнали можуть виступати не лише як носії текстів, а й як інструменти збереження та трансляції історичних наративів, підтримки колективної ідентичності та формування просторово-символічних пам'ятних ландшафтів.

Отже, аналіз показав, що друковані літературні журнали зберігають свою культурну та історичну значущість навіть у цифрову еру, а їхня адаптація до нових медіаформатів забезпечує актуалізацію традицій, інтерактивність та розширення можливостей для формування культурної пам'яті.

РОЗДІЛ 2. ДРУКОВАНІ ЛІТЕРАТУРНІ ЖУРНАЛИ ЯК НОСІЇ КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ В ЦИФРОВОМУ СВІТІ

2.1. Культові літературні журнали України та світу: історичний огляд і значення

Літературні журнали завжди були ключовими інституціями культурного та інтелектуального життя, виконуючи роль майданчиків для обміну ідеями, формування літературного канону та популяризації нових художніх практик. В Україні та світі вони становили середовище, де поєднувалися літературна творчість, критика, переклади та есеїстика, що дозволяло читачам і авторам долучатися до глобальних літературних процесів.

Журнал «Всесвіт», заснований у Харкові у 1925 році, є символом української літературної періодики та одним із найвпливовіших культурних видань України. Він став першим українським журналом, який спеціалізувався на перекладах світової літератури, відкриваючи читачеві найкращі зразки поезії, прози та есеїстики з різних країн. Ініціаторами його створення були видатні письменники Василь Еллан-Блакитний та Микола Хвильовий, а серед редакторів журналу – Олександр Довженко, який згодом здобув світове визнання як режисер і літературознавець. Уже з моменту свого заснування «Всесвіт» не лише репрезентував українській аудиторії твори класиків і сучасних авторів, що були недоступні широкому колу читачів, а й формував міцний зв'язок української літературної спільноти із міжнародним літературним простором. Протягом більш ніж століття журнал опублікував твори авторів із понад ста країн світу та на більш ніж вісімдесяти мовах, перетворившись на своєрідний архів культурної пам'яті та платформу для міжкультурного діалогу. У повоєнні роки і до сьогодні «Всесвіт» продовжує функціонувати як середовище для публікації перекладів, зберігаючи свою роль у популяризації української літератури за кордоном та у підтримці сучасних літературних тенденцій [9; 17].

У міжвоєнний період українські літературні журнали зазнали значної модернізації, поєднуючи літературу та мистецтвознавство, створюючи осередки авангардних ідей та нових форм художньої виразності. Журнал «Барикади театру», який виходив у 1923–1924 роках, об'єднував драматургічні твори, критичні статті та мистецтвознавчі дослідження, залучаючи до співпраці провідних письменників і драматургів того часу [12]. Особливе місце у розвитку модерної літератури посів журнал «ВАПЛІТЕ» (1926–1927), який став платформою для авангардного поетичного експерименту та розвитку нової української літературної мови, об'єднуючи поетичні, прозові та критичні матеріали [6]. Водночас інші видання доби українізації, зокрема «Червоний шлях» (1923–1934) та «Глобус» (1923–1935), демонстрували модерністські ілюстровані проекти, поєднували пролетарську поезію з новими художніми концепціями та формували культурний простір, де обговорювалися найактуальніші літературні тенденції того часу [2; 8].

Не менш важливе значення для української літератури мали журнали ХХ–ХХІ століть, що виконували роль платформ культурного опору та підтримки творчих голосів у складних історичних умовах.

«Літературно-науковий вісник» (1898–1939), редагований Іваном Франком та Михайлом Грушевським, поєднував модерну поезію, фольклористику та державницьку публіцистику, сприяючи формуванню національної свідомості та літературного канону. У післявоєнний період важливим осередком української культури став журнал «Сучасність» (1950–2000-і), який виходив у Мюнхені та пізніше в Києві, підтримуючи дисидентські голоси, українську літературу діаспори та надаючи платформу для творів, що не могли вільно друкуватися у радянському середовищі. Інші значущі видання, як «Жовтень» (згодом «Дзвін») та сучасні журнали, зокрема «Кур'єр Кривбасу» та оновлений «Всесвіт», продовжують традицію репрезентації авангардних і перекладних творів, забезпечуючи платформу для формування сучасного літературного процесу в Україні та підтримки зв'язку з міжнародною літературною спільнотою [2].

Світові літературні журнали завжди відігравали роль важливих каталізаторів модерністських процесів, платформ для дебютів майбутніх класиків та середовищ для інтелектуальних дискусій. Вони не лише формували літературні канони, а й створювали умови для розвитку критичного мислення, обговорення новітніх художніх тенденцій і взаємодії між поколіннями письменників та читачів. Початок формування таких культурних інституцій припадає на кінець XVII – початок XVIII століття, коли в Європі виникають перші журнали, що поєднували есеїстику, публіцистику та обговорення соціальних і моральних питань. Зокрема, *The Gentleman's Journal* (1692, Англія) став першим серійним літературним виданням, яке започаткувало регулярну публікацію есе та оглядів, а *The Spectator* (1711–1714, Англія) не лише популяризував есеїстичний жанр, але й сприяв формуванню громадської думки, став майданчиком для обговорення моральних і соціальних концепцій доби Просвітництва. У Сполучених Штатах схожі функції виконували *The North American Review* (1815–) та *Yale Review* (1819–), які сприяли розвитку американського трансценденталізму, публікували твори Емерсона, Торо та Дугласа і формували інтелектуальну традицію новоствореної нації. Ці ранні журнали виступали своєрідними лабораторіями для пошуку літературних форм і ідей, а також стали моделлю для подальшого розвитку періодичної літературної преси [32].

У модерністський період, зокрема у 1910–1930-х роках, на американсько-європейській літературній сцені виникають так звані «little magazines», які відіграли ключову роль у становленні авангардної та експериментальної літератури. Журнал *Poetry*, заснований у 1912 році в Чикаго Гаррієт Монро, став платформою для дебютних публікацій Т. С. Еліота та Езри Паунда, заклавши основу течії Imagism та сприяючи появі нової поетичної мови. *The Little Review* (1914–1929, США) відзначався серіалізацією Улісса Джеймса Джойса, що призвело до боротьби із цензурними органами та стало символом літературного опору обмеженням свободи слова. Парижський журнал *transition* (1927–1938) виконував роль платформи для експериментальної літератури, опублікувавши

твори Семюела Беккета та Джеральда Стейна, і став центром інтеграції американського та європейського авангарду, об'єднуючи письменників-експатріантів і модерністів різних національностей. Ці видання демонструють, що «маленькі журнали» були не лише середовищем новаторських літературних практик, а й простором для критичної оцінки традиційних канонів і створення нових художніх критеріїв.

Після Другої світової війни літературні журнали продовжували відігравати роль платформ підтримки як відомих авторів, так і нових голосів. The Paris Review, заснований у 1953 році в США за участі П. Маттієсена, Г. Л. Г'юмса та Дж. Плімптона, здобув репутацію завдяки серії інтерв'ю з класиками світової літератури та заохоченню дебютів молодих письменників. Британський журнал Granta, заснований у 1889 році, поєднує прозу, есе та репортажі, формуючи глобальну аудиторію та сприяючи літературним преміям, водночас відкриваючи нові таланти і утверджуючи сучасні тенденції художньої прози. Французька Nouvelle Revue Française (1909) відіграла ключову роль у становленні модерної французької літератури та літературної критики, протиставляючи себе академічним інституціям і створюючи простір для інноваційних концепцій. У Латинській Америці журнал Sur (1931–1970, Аргентина) консолідував інтелектуальне середовище, публікував Борхеса, Вольфа та інших авторів, формуючи культурний та літературний простір регіону та забезпечуючи глобальне визнання латиноамериканської літератури. У сучасну епоху цифрові видання, такі як Guernica, продовжують традицію літературних журналів, розширюючи жанровий простір, сприяючи глобальній комунікації та інтеграції нових тем, від літератури до політики та культури, у світовий дискурс [32; 33].

Тобто світові літературні журнали протягом трьох століть виконували функцію інтелектуальних та художніх майданчиків, сприяли появі модерністських і авангардних течій, дебюту майбутніх класиків і формуванню літературного канону. Вони поєднували функції культурних інституцій, платформ для міжнародного діалогу та архівів творчої пам'яті, забезпечуючи

безперервність літературної традиції та підтримку новаторських практик у різні історичні періоди.

Історія світових і українських літературних журналів відзначається тривалим процесом еволюції, який відображає зміни культурних, соціальних та інтелектуальних умов різних епох.

XVIII–XIX ст. – елітарні видання, що формували громадську думку та літературну еліту.

Початок XX ст. – модерністський бум, *little magazines*, авангардні експерименти.

Середина XX ст. – післявоєнна реконструкція, емігрантські видання, дисидентські голоси (Україна: Сучасність).

Кінець XX – початок XXI ст. – постмодернізм, цифрові архіви та онлайн-платформи, глобальна інтеграція.

В Україні пікові періоди: 1917–1920, 1923–1934, 1990-ті, із значною роллю діаспорних видань у збереженні мови та літературної традиції [8; 30].

Літературні журнали мають надзвичайне значення для формування культурної та інтелектуальної спадщини, адже вони не лише відображають художні процеси своєї доби, а й активно впливають на розвиток літературного поля. Вони відкривали шлях новим авторам і жанрам, які пізніше стали складовою національного та світового літературного канону, надавали платформу молодим письменникам, експериментальним формам і маргіналізованим темам, сприяючи їхній публікації та визнанню у суспільстві. Завдяки таким виданням читачі отримували доступ до різноманітних художніх практик, що формували нові естетичні критерії та розширювали уявлення про межі літературного експерименту.

Водночас журнали виступали медіаторами культурних ідей, створюючи умови для міжнародного обміну літературними концепціями та розвитку критичного мислення, об'єднуючи різні літературні традиції й сприяючи інтеграції локальних культурних практик у глобальний дискурс. Як періодичні видання, вони відображають соціальний, політичний та інтелектуальний

контекст своєї доби, слугуючи цінними історичними джерелами для досліджень і відтворення культурної пам'яті. Особливо важливою була роль журналів як простору культурного опору: у періоди цензури, тоталітаризму чи війни вони виконували функцію інкубатора ідей, захищали мову, зберігали художню традицію та формували незалежний літературний дискурс, забезпечуючи критичну рефлексію та підтримку сміливих, альтернативних голосів.

Сучасні цифрові архіви та онлайн-платформи значно розширили можливості доступу до спадщини цих журналів, дозволяючи не лише дослідникам, а й широкому загалу читачів вивчати історію літератури, аналізувати розвиток жанрів та художніх тенденцій, відстежувати трансформації літературних традицій у різних регіонах і епохах. Завдяки цьому журнали продовжують виконувати свою фундаментальну функцію у формуванні літературної думки та культурної пам'яті, забезпечуючи передачу творчих ідей від одного покоління до іншого та підтримуючи безперервність культурного діалогу у глобальному масштабі [11].

Отже, культові літературні журнали України та світу відіграли ключову роль у формуванні літературних канонів, підтримці нових авторів та жанрів, а також у розвитку культурного та інтелектуального діалогу між країнами й епохами. Вони були майданчиками для експериментальної творчості, просторами культурного опору та джерелами історичної та соціальної пам'яті. Сьогодні їх цифрові архіви забезпечують доступ до літературної спадщини, зберігаючи роль журналів у розвитку літературної думки та культурної самобутності.

2.2. Літературний журнал «Дзвін» у сучасному медіапросторі

Літературний журнал «Дзвін» посідає одне з ключових місць у сучасній українській літературній традиції, виступаючи не лише як періодичне видання, а й як середовище культурного й інтелектуального обміну. Заснований у Львові в

1931 році як орган західноукраїнської інтелігенції, він спершу виконував функцію платформи для розвитку національної ідентичності та збереження літературних традицій у складних історичних умовах міжвоєнного періоду. Видавці та автори, серед яких Ю. Липа та С. Гординський, використовували журнал для консолідації західноукраїнського культурного середовища, публікуючи поезію, прозу, есеїстичні та публіцистичні тексти, що сприяли формуванню самосвідомості й національної ідентичності [22].

Після Другої світової війни «Дзвін» відроджується у Львові та згодом, у 1990-х роках, стає щомісячним виданням Національної спілки письменників України, що дозволяє йому консолідувати функції осередку літературної критики, дисидентського та постмодерного письма, а також сприяти розвитку авангардних та експериментальних форм [3]. Журнал із самого початку відзначався високим рівнем художньої та інтелектуальної якості публікацій, поєднуючи літературу й суспільно-політичну аналітику, що забезпечувало його авторитет серед читачів та письменницької спільноти.

У сучасному медіапросторі літературний журнал «Дзвін» зазнає суттєвої трансформації, реагуючи на виклики цифрової доби та зміну моделей споживання контенту. Журнал використовує гібридну модель присутності, поєднуючи традиційне друковане видання з онлайн-платформами, що дозволяє зберігати класичну функцію періодичного видання, одночасно адаптуючись до потреб сучасної аудиторії. Соціальні мережі, зокрема Facebook та Twitter, а також власний вебсайт журналу стали ефективними каналами для публікації анонсів, уривків текстів, інтерв'ю, критичних оглядів і подкастів, що забезпечує регулярне охоплення аудиторії на рівні 5–10 тисяч переглядів на місяць [22]. Така стратегія відповідає принципам конвергентної журналістики, де друковане видання доповнюється цифровими матеріалами, інтерактивними рубриками, мультимедійним контентом та QR-кодами для швидкого доступу до повних текстів, що дозволяє зберігати культурний та освітній вплив журналу у фрагментованому інформаційному середовищі сучасного медіапростору. Значну роль у підтримці такої моделі відіграє меценатська підтримка, зокрема

Ю. Николишин, яка гарантує фінансову стабільність та можливість зосереджуватися на некомерційних, культурно-значущих проєктах без тиску комерційної ефективності та ринкових трендів.

Сучасний «Дзвін» зберігає традиційний літературний профіль, публікуючи широкий спектр жанрів і тем, що охоплюють поезію, прозу, літературознавчі та критичні дослідження, аналітичні матеріали і публіцистику. Поезія молодих авторів, таких як І. Положин та О. Сліпушко, поєднується з прозою класиків, зокрема М. Вінграновського, а аналітичні тексти охоплюють актуальні соціально-культурні проблеми, зокрема питання війни, деколонізації та національної ідентичності. Такий контент орієнтований на нішеву аудиторію, переважно інтелігенцію віком 35–65 років із Західної України, проте цифрова присутність журналу дозволяє залучати й молодших читачів, які зацікавлені у збереженні та популяризації регіональної культурної спадщини [19].

Для посилення впливу у сучасному медіапросторі «Дзвін» активно інтегрується в літературні та культурні заходи, зокрема в міжнародні та національні фестивалі, такі як ЛітЛіт та BookForum, а також у подкастингові проєкти, що дозволяє залучати різні аудиторії та поширювати літературні тексти поза межами друкованої версії. Через ці ініціативи журнал виконує роль хранителя літературних традицій, сприяючи міжпоколінньому діалогу, освітньому впливу та формуванню критичного мислення у сучасного читача. Крім того, «Дзвін» адаптує свій контент до нових технологічних форматів, передбачаючи використання інтерактивних номерів, VR-архівів творів та спеціальних тематичних випусків, що підкреслюють його місію як платформи, яка поєднує збереження культурної пам'яті з сучасними методами комунікації [22].

Разом із тим, журнал «Дзвін» постає перед численними та комплексними викликами сучасного медіапростору, які відображають глобальні тенденції трансформації друкованих видань у цифрову епоху. Одним із головних факторів є фрагментація уваги аудиторії, спричинена масовим поширенням платформ короткого відеоконтенту, таких як TikTok, Instagram Reels та інші соціальні

мережі, де швидкий інформаційний потік та високий темп споживання контенту значно знижують час залучення читача до традиційних літературних текстів. Крім цього, журнал зіштовхується із жорсткою конкуренцією з боку онлайн-літературних ресурсів, зокрема LitRes, Chytomo та Suspilne, які пропонують легкодоступні та інтерактивні формати для читання та обговорення літератури. Важливим фактором є й фінансова залежність від грантів, меценатів та інших джерел підтримки, що, попри забезпечення стабільності, обмежує можливості комерційного розвитку та розширення тиражів. Як наслідок, тиражі журналу зменшилися з приблизно 10 тисяч екземплярів у 1990-х роках до 500–1000 примірників у 2020-х [19; 22].

У відповідь на ці виклики редакційна команда «Дзвіна» активно розробляє стратегії цифрової трансформації, спрямовані на збереження культурного авторитету та розширення аудиторії. Серед таких ініціатив – створення інтерактивних номерів, які поєднують традиційні літературні матеріали з мультимедійними елементами, впровадження VR-архівів творів, що дозволяють користувачеві «зануритися» у культурний контекст публікацій, а також використання AI-рекомендацій для персоналізації контенту та залучення нових читачів. Окрему увагу приділено спеціальним тематичним випускам, присвяченим історичним подіям і важливим культурним феноменам, таким як Голодомор та діяльність Української повстанської армії, що підкреслює історичну та національну місію журналу. Такі заходи не лише забезпечують актуальність та інноваційність видання, а й укріплюють його роль як «голосу Галичини» у національному та глобальному медіа-просторі, формуючи місток між традицією та сучасними технологіями та підтримуючи міжпоколіннєвий культурний діалог [3; 22].

Таким чином, «Дзвін» продовжує залишатися ключовим осередком української літератури, поєднуючи традиційні функції періодичного видання з інноваційними цифровими практиками. Він зберігає роль культурного та інтелектуального майданчика, що підтримує літературну спадщину, сприяє розвитку незалежного дискурсу та забезпечує міжпоколіннєвий діалог,

демонструючи здатність адаптуватися до сучасних технологічних та соціальних викликів, водночас зберігаючи свою історичну ідентичність і культурну вагу.

2.3. Друкований літературний журнал як «територія пам'яті»: концептуальний аналіз

Друкований літературний журнал завжди виконував важливу роль у формуванні та збереженні культурної пам'яті, будучи не лише засобом інформування, а й матеріальним носієм ідей, літературних експериментів та соціально-культурних наративів. На відміну від цифрових медіа, де інформація може швидко втрачати актуальність, змінюватися чи видалятися, паперовий журнал забезпечує перманентність, що робить його стабільним артефактом, доступним для читача і дослідника протягом десятиліть. Матеріальність сторінок, їхній макет, типографія, а також тактильні й сенсорні аспекти – запах фарби чи відчуття паперу – формують особливий якір пам'яті, який активує культурні й емоційні асоціації, недоступні у віртуальному середовищі. Через це журнал стає не просто носієм текстів, а мнемотехнічним засобом, що дозволяє «оживляти» минуле, встановлювати зв'язок поколінь і підтримувати культурну безперервність.

Особливо важливу функцію виконує друк у фіксації літературних ідей і культурних процесів. Класичні видання, як-от Літературно-науковий вісник (Галичина, 1898–1939), консолідували українську літературну та національну ідентичність у період модерного національного відродження. Публікації Франка та Українки, а також критичні й наукові статті, зберігали культурний досвід, надаючи йому архівну форму, доступну у бібліотеках навіть за умов цензури. Подібна архівність проявлялася й у виданнях української діаспори: журнал «Сучасність» (1950–2000-і) зберігав дисидентські голоси, документував мовні та культурні практики в умовах радянської заборони, формуючи ланцюг пам'яті, що поєднував покоління читачів і авторів [18].

Модерністські журнали, такі як американський *Poetry* (1912) або *transition* (1927–1938), демонструють, що архівність не обмежується тільки текстовим змістом. Типографські рішення, макети, обкладинки й дизайн самі по собі стають носіями культурної пам'яті, кодують естетичні й ідеологічні тенденції своєї епохи. У *transition*, наприклад, експерименти Джойса матеріалізувалися не лише в текстах, а й у візуальному оформленні, що підкреслювало новаторський характер модерністської літератури. Тобто журнал функціонує як комплексний культурний артефакт, де матеріальність і зміст взаємодіють у процесі збереження та трансляції культурних наративів [35].

Сучасні видання продовжують цю традицію, адаптуючи її до цифрової епохи, але при цьому не втрачаючи свого фізичного виміру, що є ключовим елементом їхньої ролі у збереженні культурної пам'яті. Журнали на кшталт «Кур'єр Кривбасу» (з 1992 року) або британський *Granta* інтегрують у друковану форму як локальні, регіональні наративи, так і глобальні теми, зокрема соціальні травми, історичні події та культурні трансформації. Такий підхід дозволяє компенсувати фрагментацію цифрового простору, де інформація часто розпорошена на численних платформах, а також створює відчуття стабільності та автентичності, яке неможливо досягти через екранний формат. Паперові сторінки журналів залишаються не лише носієм інформації, а й терапевтичним і символічним простором, що надає читачеві можливість фізично контактувати з культурним спадком. Через дотик до сторінок, відчуття їхньої фактури, гортання матеріалу та сприйняття типографських деталей активується *embodied memory*, де матеріальність тексту перетворюється на інструмент культурної ідентифікації. Кожен новий випуск, відчутний у своїй фізичній формі, стає частиною безперервного «пам'ятного ландшафту», який акумулює літературні, історичні та естетичні пласти, зберігаючи відбиток часу і культурного контексту [2].

Архівність сучасних видань проявляється не лише у фізичній кумуляції номерів, а й у складній смисловій мережі між ними. Послідовність випусків дозволяє простежити еволюцію літературних тенденцій, критичних ідей та соціокультурних дискусій, створюючи цілісний наратив часу, який можна

вивчати і аналізувати як сукупність взаємопов'язаних шарів пам'яті. Кожен номер включає алюзії на попередні тексти, цитати та міжтекстові посилання, які формують своєрідний семіотичний простір пам'яті, де минуле й сучасність постійно взаємодіють. Завдяки цьому читач не лише сприймає текст як окремий матеріал, але й бачить його як частину ширшої культурної картини, де ідентичність, історичні події і літературні естетики переплітаються. Друковані журнали таким чином продовжують виконувати функцію культурної архівності, оскільки фізичний випуск не просто документує певний момент, а створює інтегральний простір, де зберігаються і транслуються культурні сенси, емоції та соціальні рефлексії, роблячи їх доступними для наступних поколінь.

Навіть у час цифрових технологій, коли більшість читання переміщується в онлайн-середовище, друк залишається надійним і відчутним носієм, що підтримує безперервність культурного діалогу. Взаємодія з матеріальним артефактом дозволяє читачеві переживати контекст, емоційний заряд і авторизацію голосу автора, зберігаючи відчуття глибини і тривалості культурної пам'яті, яку неможливо відтворити повністю у віртуальному середовищі. Таким чином сучасні журнали не просто зберігають інформацію, а створюють живий, тактильний і смисловий архів, який продовжує функціонувати як складова культурної ідентичності та історичної пам'яті [22].

Отже, друкований літературний журнал у різних історичних і культурних контекстах постає як мнемонічний артефакт, здатний акумулювати культурні наративи, конструювати репрезентації минулого та забезпечувати їхню тривалу доступність. Його роль у культурній пам'яті не обмежується лише текстовим контентом: архівність, матеріальність і дизайн формують комплексну платформу для передачі, збереження і переосмислення літературних, історичних та естетичних цінностей. На прикладах класичних, модерністських і сучасних видань видно, що друковані журнали продовжують виконувати функцію культурної пам'яті, залишаючись стабільним і надійним носієм, який забезпечує діалог між поколіннями, зберігає культурну ідентичність і протистоїть ефемерності цифрового середовища.

Висновки до розділу 2

У межах другого розділу досліджено роль друкованих літературних журналів як носіїв культурної пам'яті в умовах цифрової епохи. Аналіз класичних і сучасних видань показав, що журнали виступають стабільними архівними артефактами, здатними зберігати літературні традиції, фіксувати культурні та історичні наративи, а також підтримувати зв'язок між поколіннями читачів і авторів. Дослідження культових українських і зарубіжних журналів продемонструвало, що кожне видання формує унікальний культурний простір, де матеріальність тексту, архівність випусків і міжтекстові зв'язки слугують інструментами репрезентації колективної пам'яті. На прикладі «Дзвону» показано, що сучасні журнали здатні поєднувати традиційні друковані практики з онлайн-присутністю, зберігаючи фізичну автентичність та забезпечуючи доступність культурного спадку.

Концептуальний аналіз підтвердив, що друкований журнал є не просто носієм інформації, а мнемотехнічним простором, де акумулюються літературні, історичні та естетичні пласти, що дозволяє говорити про нього як про «територію пам'яті», здатну протистояти ефемерності цифрового середовища та підтримувати культурну безперервність.

РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ АВТОРСЬКОГО ВІДЕОПРОЄКТУ

3.1. Концепція та ідея авторського відеопроєкту

У межах дипломного дослідження було створено унікальний авторський відеопроєкт, який став своєрідним художньо-інформаційним експериментом, спрямованим на візуалізацію значення друкованого слова в період активної цифровізації сучасного медіапростору. Цей проєкт намагається не лише виявити основні аспекти трансформації тексту в еру цифрових технологій, а й глибше зрозуміти роль друкованих видань як джерела культурної інтеграції та дискурсу. Ідея проєкту ґрунтується на переосмисленні літературно-художнього журналу, який представлено не лише як носія текстової інформації, але як цілісну систему багат шарового жанрового контенту, здатного формувати ширший культурний контекст.

У відео акцент зроблено на порівнянні двох протилежних медійних середовищ: фрагментованого й динамічного цифрового простору та стабільного, матеріального світу друкарської продукції. Концепція побудована навколо послідовного історико-культурного переходу: від сучасного динамічного інформаційного середовища до витоків друкованого слова, а далі — до його функції у формі літературно-художніх журналів. Така структурна ідея дозволяє не лише розкрити еволюцію медіа, але й показати зміну їхньої практичної і духовної функціональності. Цільова аудиторія відео охоплює студентів, культурологів, дослідників медійної сфери, а також усіх, хто має інтерес до культурних процесів та заглибленого осмислення ролі друкованих видань у сучасному суспільстві.

Формат роботи обрано як естетичний відеонарис з елементами документалістики. Він поєднує багатство візуальних образів, професійне

озвучення та архівні матеріали для створення атмосферного і пізнавального контенту.

3.2. Сценарій та структура відеоматеріалу

Сценарій відеопроєкту побудований за принципом логічної та змістової послідовності, що відповідає темі дипломного дослідження. У вступній частині порушується проблема цифровізації медіапростору. Акцент робиться на зміні способів сприйняття інформації: текст стає швидким, фрагментованим і візуально орієнтованим. Це створює основу для подальшого розкриття теми. Наступний блок присвячений зміні ролі друкованих видань. У сценарії підкреслюється, що літературно-художні журнали втрачають масовість, але набувають нової функції — стають простором збереження та осмислення культурного досвіду. Далі у відео з'являється музей як візуальний і змістовий перехід до історії друкованого слова. Через кадри експозиції розкривається процес формування культури книгодрукування та його значення для суспільства.

Після цього основна увага зосереджується на літературно-художніх журналах як системі жанрового контенту. У сценарії показано, що поєднання поезії, прози, критики та публіцистики формує цілісну структуру видання та визначає його функції.

Окремим елементом є звернення до конкретних прикладів — літературно-художніх журналів, що дозволяє продемонструвати теоретичні положення на практиці, зокрема через аналіз жанрового наповнення та історичного контексту. Завершальна частина відео підсумовує, що друковане слово в умовах цифровізації не зникає, а трансформується, зберігаючи свою роль як носія культурної пам'яті.

3.3. Технічна реалізація відеопроєкту

Відеопроєкт було знято за допомогою мобільного пристрою, що дало змогу працювати в різних локаціях та оперативно фіксувати потрібні кадри. Основними елементами зйомки стали друковані журнали, деталі сторінок і експозиції музею книги та друкарства України.

Особливий акцент зроблено на крупних планах, які передають текстуру паперу, стиль шрифтів і візуальні елементи друкованих текстів. Це підкреслює ідею матеріальності друкованого слова. Монтаж відео виконано у програмі VN із використанням як базових, так і розширених інструментів. Зокрема, застосовувалися обрізання кадрів, зміна швидкості відтворення, (keyframe-анімація) та плавні переходи для гармонійного поєднання сцен.

Для створення динамічного ефекту сучасного медіапростору на початку відео використовувався швидкий монтаж із короткими кадрами. У свою чергу, у сегментах, присвячених друкованим виданням і музейним експозиціям, використовувались більш повільні переходи, що сприяє відчуттю зосередженості й глибини. Аудіосупровід поєднує авторську озвучку та фонову музику. Озвучка виконує ключову роль у поясненні змісту та об'єднанні окремих візуальних частин у цілісну історію.

Таким чином, технічні засоби зйомки та монтажу було ретельно обрано відповідно до концепції відео, щоб максимально розкрити тему дипломного дослідження.

Висновки до розділу 3

У межах третього розділу було створено авторський відеопроєкт, який візуалізує роль друкованого слова в епоху цифровізації медіапростору. Розроблена концепція дозволила інтегрувати теоретичні засади дипломного дослідження в практичне виконання у вигляді відеоформату. У центрі задуму —

літературно-художній журнал як носій жанрового контенту, що виконує роль простору для збереження й переосмислення культурного досвіду.

Сценарна структура забезпечила логічну побудову викладу: від виявлення актуальних проблем цифровізації до історичного огляду розвитку друкованого слова та аналізу сучасних літературних журналів. Завдяки цьому тема дослідження отримала цілісний і зрозумілий візуальний вираз. Технічна реалізація відеопроєкту, здійснена з використанням мобільної зйомки та монтажу в програмі VN, дозволила гармонійно поєднати візуальні образи, текстовий контент і звуковий супровід. Використані монтажні прийоми підкреслили контраст між швидкоплинністю цифрового середовища й статикою друкованого слова.

Таким чином, створений відеопроєкт не лише підтверджує теоретичні положення дослідження, але й демонструє, що друковані видання, зокрема літературно-художні журнали, залишаються важливою частиною сучасного культурного ландшафту, адаптуючи свої функції до нових реалій медіапростору.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження підтвердило, що друкований літературний журнал зберігає своє значення як у культурному, так і в історичному аспектах навіть у цифрову еру. Літературний журнал виступає не лише як носій художніх текстів, а й як середовище консолідації літературної спільноти, формування колективної ідентичності та розвитку критичного мислення. Його структура, що включає художні, критичні та інформаційні блоки, забезпечує багатофункціональність видання, поєднуючи пізнавальні, естетичні, комунікативні та світоглядні функції. Через це журнали стають платформою для творчого та інтелектуального обміну між поколіннями, сприяючи підтримці літературної традиції та розвитку національної культури.

У контексті цифровізації функції друкованих видань зазнали суттєвих трансформацій. Впровадження цифрових платформ та гібридних форматів дозволило журналам інтегрувати мультимедійні елементи, розширити аудиторію, підвищити доступність контенту та залучити нові покоління читачів, зокрема молодь, що звикла до швидкого та інтерактивного медіаконтенту. Журнали адаптуються до глобальних інформаційних середовищ, поєднуючи традиційні друковані видання з цифровими версіями, QR-кодами, інтерактивними додатками та платформами для онлайн-публікацій. Разом із цим вони стикаються з новими викликами, пов'язаними з конкуренцією з онлайн-медіа, зміною моделей монетизації, необхідністю зберігати власну ідентичність у глобальному медіапросторі та підтримувати якість контенту у світі цифрових технологій.

Особливе значення в роботі надається взаємозв'язку літературних журналів із культурною пам'яттю. Журнали виступають як «території пам'яті», де зберігаються, транслуються та переосмислюються історичні й літературні наративи. Вони формують медійно об'єднані простори для комеморації, культурної ідентичності та освіти. Ця функція особливо актуальна для підтримки національної культурної спадщини та деколонізації історичних наративів, адже цифрові території пам'яті дозволяють поєднувати традиційні тексти, архівні

матеріали та сучасні технології для більш комплексного, персоналізованого й інтерактивного досвіду користувачів.

Аналіз культових українських та світових літературних журналів продемонстрував, що вони продовжують виконувати роль інноваційних платформ для відкриття нових авторів, розвитку літературних традицій та підтримки критичного діалогу. В Україні журнали діаспори та сучасні видання, такі як «Сучасність» та «Дзвін», забезпечують культурну ідентичність, зберігають художню спадщину й інтегрують українську літературу у глобальний контекст. На світовому рівні журнали, такі як The New Yorker, Granta, The Kenyon Review та інші, демонструють роль періодики у формуванні літературних канонів, підтримці нових імен та розвитку культурного дискурсу.

Отже, друкований літературний журнал у цифровому світі зберігає свою культурну, історичну та освітню значущість, одночасно адаптуючись до нових технологічних і соціокультурних умов. Він поєднує функції носія тексту, комунікативної платформи та медіатора пам'яті, забезпечуючи підтримку літературної спадщини, розвиток критичного мислення та формування колективної культурної ідентичності. Журнали, інтегруючи традиційні та цифрові формати, залишаються незамінним інструментом збереження та трансляції культурної пам'яті, сприяючи розвитку національної та глобальної літературної спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ассманн А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / пер. з нім. К. Дмитренко, О. Юдін, Л. Доронічева. Київ : Ніка-Центр, 2012. 440 с.
2. Бітківська Г. Сучасний літературний журнал у науковому та літературно-критичному дискурсі. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2016. №6. С. 159-163.
3. Браславська І. Дзвін – часопис Національної спілки письменників України. URL: <https://www.libr.dp.ua/?do=ukrainica&lng=1&id=4&idg=127> (дата звернення: 25.01.2026).
4. Гриневич В. Війна за війну. *Критика*. 2012. Ч. 6. С. 19-23.
5. Дзюбенко Г. Сучасна журнальна періодика: загальна характеристика, типологія, основні функції та принципи. *Стиль і текст. Київ : Знання*. 2002. №3. С. 206–218.
6. Доценко Р. І. ВАПЛІТЕ. Енциклопедія Сучасної України / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. URL: <https://esu.com.ua/article-33109>. (дата звернення: 25.01.2026).
7. Дурняк Б. В. Стандарти в поліграфії та видавничій справі : довідник / Б. В. Дурняк, В. П. Ткаченко, І. Б. Чеботарьова. Львів : Вид-во Укр. акад. друкарства, 2011. 320 с.
8. Женченко М. Цифрові трансформації видавничої галузі : монографія. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Жнець, 2019. 440 с.
9. Журнал «Всесвіт». Про журнал. URL: <https://www.vsesvit-journal.com/pro-zhurnal/> (дата звернення: 25.01.2026).
10. Іващенко О. В. Журнал як феномен модерної культури: філософсько-антропологічний аналіз графічного оформлення [Текст] : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.04 / Іващенко Ольга Василівна ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2011. 203 с.

- 11.Іщук Ю., Варламова М. Цифровізація видавничої справи як складової глобальних креативних індустрій. *Економіка і організація управління*. 2024. №4. 15-24.
- 12.Лабінський М. Г. Барикади театру. Енциклопедія Сучасної України / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. URL: <https://esu.com.ua/article-40541>. (дата звернення: 25.01.2026).
- 13.Лягуша А. Культурна пам'ять: перемоги й досягнення, поразки й травми. LB.ua. URL: https://lb.ua/culture/2024/09/14/634616_kulturna_pamyat_peremogi_u.html (дата звернення: 25.01.2026).
- 14.Макеєва І. Літературний журнал як засіб популяризації української культури. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [наук. ред. В.Колкутіна, упоряд. Ю.Грушевська]. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2024. С. 79-81.*
- 15.Орлик О. Журнальні видання України 1917–1920 років як джерело історії української преси. *Вісник Книжкової палати*. 2008. № 5. С. 34–37
- 16.Отрішко М. А. Культурна пам'ять міст. *Питання культурології*. 2020. №36. С. 60–68.
- 17.Стріха М. Феномен «Всесвіту» в українській культурі | Екземпляри ХХ | Chytomo - Усе про книги. URL: <https://chytomo.com/ekzemplyary-xx/fenomen-vsesvitu-v-ukrainskij-kulturi/> (дата звернення: 25.01.2026).
- 18.Супрун Л. Часопис «Літературно-Науковий Вістник» («Вістник»): періодизація й наукова рецепція. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство*. 2014. №19. С. 134-141.
- 19.Сучасний медіапростір: історія, проблеми, перспективи : Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (19 червня 2020 р.) / За заг. ред. О.В. Рембецької; упор. О.А. Попкова. Херсон, ХДУ. 2020.

142 с.

- 20.Харамурза Д. В. Літературно-художні часописи України 1990–2020 рр.: історичний ескіз. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т.31. №2. С. 150-157.
- 21.Чеботарьова І. Б., Захарова Е. О. Класифікація та категорії наукових журналів. Поліграфічні, мультимедійні та web-технології : *матеріали Молодіжної школи-семінару X Міжнар. наук.-техн. конф., 14-17 травня 2025 р. Київ : ТОВ «Видавництво Ліра-К», 2025. Т. 2. С. 146-149.*
- 22.Чернявська Л.В. Комунікаційна модель медіапростору України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.01 – теорія та історія соціальних комунікацій. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2019. 445 с.
- 23.Assmann J. Cultural memory and early civilization: Writing, remembrance, and political imagination. Cambridge : Cambridge University Press, 2011. 319 p.
- 24.Bergstrom T., Rieger O. Y., Schonfeld R. C. The Second Digital Transformation of Scholarly Publishing: Strategic Context and Shared Infrastructure.URL: <https://doi.org/10.18665/sr.320210>
- 25.Dąbrowska J., Almpantopoulou A., Brem A., Chesbrough H., Cucino V., Di Minin A., Giones F., Hakala H., Marullo C., Mention A., Mortara L., Nørskov S., Nylund P. A., Oddo C. M., Radziwon A., Ritala P. Digital transformation, for better or worse: a critical multi-level research agenda. *R and D Management*. 2022. №52(5). P. 930–954. <https://doi.org/10.1111/radm.12531>
- 26.Dandan Zhang. The Impact and Transformation of Digital Publishing on Traditional Print Media. *The Frontiers of Society, Science and Technology*. 2023. Vol. 5, Issue 17. P. 84-89. <https://doi.org/10.25236/FSST.2023.051715>

27. Dinter M. Introduction: What is Cultural Memory? URL: https://assets.cambridge.org/97810093/27756/excerpt/9781009327756_excerpt.pdf (дата звернення: 25.01.2026).
28. Fiveable. Literary Magazines – Intro to Creative Writing. 2024. URL: <https://fiveable.me/key-terms/introduction-creative-writing/literary-magazines> (дата звернення: 25.01.2026).
29. Gentleman's Journal | English periodical | Britannica. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/Gentlemans-Journal> (дата звернення: 25.01.2026).
30. Oza P. Little magazines in india and emergence of dalit literature. *Gap interdisciplinarity - a global journal of interdisciplinary studies*. 2019. №2(3). P. 403–406. doi:<https://doi.org/10.47968/gapin.230070>.
31. Reis J., Melão N. Digital transformation: A meta-review and guidelines for future research. *Heliyon*. 2023. №9(1). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e12834> 32.
- Tuch B. Friday Findings: Oldest literary magazines in the U.S. *Lit Mag News*. 2021. URL: <https://litmagnews.substack.com/p/friday-findings-oldest-literary-magazines> (дата звернення: 25.01.2026).
33. Tucker H, D., Unwin Soundy, P., Unwin George. History of publishing | Forms, Development, & Facts. Encyclopedia Britannica. 2026. URL: <https://www.britannica.com/topic/publishing/Scholarly-cultural-and-literary-magazines> (дата звернення: 25.01.2026).
34. Uppal A. Cultural Memory in Context: Interdisciplinary Perspectives. P P Savani University. 2025. 229 p.
35. WinsBooks. What Is A Literary Magazine and Why are They Important? | Win's Books. Win's Books | Live to Write. Love to Read. Laugh at Mistakes. URL: <https://winsbooks.blog/what-is-a-literary-magazine-and-why-are-they-important/> (дата звернення: 25.01.2026).